

Nyomdamúzeum a város szélén

Szili József

A közelmúltban egy régi ismerősömnél érdeklődtem, mi is lett a régi magasnyomó gépeikkel, amelyek egykoron a nyomdájuk termelésének gerincét adták. Sajnos a szokásos történetet mesélte. A rendszerváltás tájkán a magasnyomó gépek, mint elavult technika, az ólombetűkkel együtt, a MÉH-telepen kötöttek ki. Szinte minden mai nyomdász tud hasonló szomorú történetet. Ami több száz évig a nyomdászatot jelentette, egyik pillanatról a másikra dobták a szemébe. Azóta eltelt lassan húsz év. Sokan most kapnak a fejükhöz, hogy amit kidobáltak, az valójában milyen értéket is képviselt, és itt elsősorban nem anyagi értékre gondolok. Két évtizeddel a rendszerváltás után nagyítóval is alig találunk már magasnyomó gépet, ólombetűket, nem beszélve a fabetűkről. Novokreszenszkov Tamás a „kidobálós” mentalitásnak totális ellenpéldája. Egy igazi kis működő nyomdamúzeumot hozott létre a város szélén.

Az Üllői út vége felé járunk, a kirakaton „Nyomdamúzeum” felirat hirdeti, hogy itt nem mindennapi dolgokat fogunk látni. Tamás mintha régi barátok lennénk, úgy fogad minket, szakmabelieket. Minden szaván érződik, mennyire szereti ezeket a gépeket, mennyire lenyűgözi a gépek mechanikája, ötletessége. Végre valaki, aki nem ócskavasként tekint a régi gépekre, berendezésekre, hanem úgy, ahogy a legtöbb nyomdászban élnek ezek az egykor szebb napokat látott gépek. Minden nyomdász tudja, hogy ezeknek a gépeknek lelkük van. Ha valahol ki is van állítva egy-két nyomdagép, az a legtöbb esetben nem üzemképes, és nem is lehet elindítani. Egy álló nyomdagép csak annyit ér, mint egy vasdarab. Tamás egy olyan nyomdamúzeumot álmodott meg, ahol egyszer majd minden gép működni fog, akár kipróbálhatóak vagy termelésbe foghatóak is lesznek. A gépek legtöbbje már most is működik, de a helyhiány miatt kicsit körülményes a beindításuk. A látogatók kedvéért minden gépet beindít, bemutat, elmagyaráz. Az összes géphez tud valami történetet, ami még nekünk, szakmabelieknek is új. Régi szedőszekrény, ólombetűk, fabetűk, klisék és egy igazi középkori kézi betűöntő készülék,

amihez körülbelül úgy érünk hozzá, mintha egy szent ereklyét érintenénk a kezünkkel. Minden megvan ahhoz, hogy bármikor kézi szedéssel lehessen újra szedni. A nyomógépek zöme magasnyomó gép. Pedálos tégelysajtók, amelyek még mind a mai napig elmennek pár kiflivel és egy zacskó kakaóval. Nem igazán okoz gondot ezeknek a gépeknek, ha áramszünet van. Bele-

botlunk egy kézi lehúzó présbe, vagyis próbanyomó gépbe. Ez is egy magyar gyártmány abból az időből, amikor volt még magyar nyomdagépgyártás. Ezt a gépet Benyák Ferenc konstruálta. Igazi ritkaság, hiszen körülbelül csak hús darab készült belőle. Tamásnak jó kapcsolata alakult ki Feri bácsival. Sok különleges feladathoz terveztek és készítettek együtt gépeket. Tovább megyünk, egy igazi Wörner gyorsajtót látunk, ami csaknem úgy néz ki, mintha most került volna ki a gyárból. Tamás az utolsó csavarig szétszedte, felújította, és újra működőképes állapotba hozta. Egy ilyen gép még Trianont is megjárta egykoron a magyar küldöttséggel. Grafopress tégelysajtók több típusa, Hungária tégelysajtó. Egy orosz gyorsajtó, ami mindenféle betűmagassághoz használható. Tamás ezen a gépen szemlélteti, hogy a magasnyomásnak igenis van még létjogosultsága. Tasakokat, reklámtáskákat nyomtat rajta. Ezen a gépen sokkal gyorsabban és olcsóbban készülnek el, mintha például szitanyomással kellene rájuk nyomtatni. Az egyik fal mellett egy nagyon régi Horvai-féle, horizontális kamera áll. Ezzel akár üveglemezre vagy filmre is lehetett fotózni. Néhány kis ofszetgép, amott stencilgépek. Kötészeti táskás és késes hajtogató gép, kézzel hajtós lendkeres vágógép, valamint egy pedállal meghajtott tűzőgép. Tényleg, szinte minden megtalálható itt, ami a nyomdászszakmát jelentette az elmúlt

században, századokban. Tamás lelkes, szívesen osztja meg tudását másokkal. Mint megtudjuk, oktat és tanít is, főleg gyerekeket. Ahogy mondja, a nyomdászat alapjainak megtanításához még gép sem kell, elég egy spakli, kis festék, egy darab ofszetlemez, magas- vagy mélynyomó forma. A gyerekek lelkesen szívják magukba a nyomdásztudományokat. A kiállítás már eddig is sok látogatót vonzott úgy is, hogy alig tudnak róla. Nyomdászokon túl gépészeknek, gyerekeknek, a régi technikák után érdeklődőknek is nagyon sok hasznos látnivaló van itt. Amikor azt kérdezem Tamástól, mi lesz a következő darab a gyűjteményében, azt válaszolja, hogy egy elemi felépítésű Linotype szedőgépet szeretne megszerezni. Szóval, ha bárki tud egy ilyen szedőgépről, és szeretné, hogy az hozzáértő szakember kezei között keljen újra életre, az nyugodtan keresse meg vele Tamást. Másban is szükség lenne egy kis segítségre. A nyomdamúzeum hamarosan alapítványi formában fog tovább működni. Tamás szeretne a fenntartáshoz és a fejlesztéshez pályázati támogatásokat szerezni. Aki pályázatot írásában jártas, és szívesen segítene ez ügyben, keresse meg Novokrescsenszkov Tamást. „Van egy régi álmom”, mesél tovább. Egy régi malmot szeretnék valahol víz mellett. Odaköltöznék a múzeummal együtt. A malom egyik felében papírmalom működne, merített papírt gyártanék. A másik felében ugyanez a malom a transzmissziós meghajtáson keresztül működtetné a nyomdagépeket. Talán egyszer ez is megvalósul. Ha sikerülne, még Európában is ritkaságszámba menne egy ilyen múzeum.

A nyomdászszakmának régi nagy bánata, hogy nincs igazi nyomdamúzeumunk. Novokrescsenszkov Tamás valami olyat kezdett el kicsiben, amit mindannyian szeretnénk látni nagyban. Nagyon nagy szükség lenne egy igazi, a lehető legtöbb ma még fellelhető gépet bemutató, ténylegesen is működő, kipróbálható, termelő, vagyis interaktív nyomdamúzeumra. Vannak még olyan emberek ebben az országban, mint Tamás. Megvan a lelkesedés, és akárhány nyomdással beszéltem, megvan rá az igény is. Csak összefogás és közös akarat kell, hogy egy majdani nagy nyomdamúzeumból valóság is legyen. Aki pedig nem tud addig várni, az látogassa meg Tamás nyomdamúzeumát. Igazi kincseket fog látni.

Novokrescsenszkov Tamás nyomdamúzeuma:
Budapest, Üllői út 489. Telefon: 06 20 777 9978